

מערך שיעור

נא להכיר: "גר תושב" מערך שיעור מלווה לידיעון השסע הלאומי

מטרת השיעור:

להכיר את המושג 'גר תושב', להבין כיצד מושג זה מקרין על אופי היחסים בין הרוב היהודי והמיעוט הערבי במדינת ישראל.

מהלך השיעור:

1. לכתוב על הלוח את הציטוט הבא:

"אזרחות מסדירה ומגדירה את היחס בין האדם למדינתו,

את הזכויות והחובות הנובעות מיחס זה,

ובהתאם לכך את ההתנהגויות המתבקשות ביחסים אלו"

(מרום קלי, מדיניות ההתאזרחות וההגירה במדינת ישראל, בתוך: טלי יריב-משעל

(עורכת) להביט המראה לראות את האחר, אסיף 2008 עמ' 92-102)

לבקש מהתלמידים לכתוב דוגמה אחת להתנהגות המצופה מאזרח במדינה דמוקרטית, לכל אחת מהקטגוריות המוזכרות בציטוט: יחס, זכות, חובה והתנהגות.

2. לכתוב את הדוגמאות על הלוח.

לבקש מהתלמידים לציין אילו מדוגמאות אלו רלוונטיות או שאינן רלוונטיות בבואנו לדון בהתנהלותו של המיעוט במדינת הלאום בכלל ושל המיעוט הערבי במדינת ישראל בפרט.

3. צפייה בסרטון המספר אודות צעירות ערביות ביום גיוסן לצה"ל.

נקודות למחשבה עבור התלמידים בשעת הצפייה:

- איזו שאלה הייתם מפנים כלפי מתגייסות אלו?
- לאחרונה הועלתה הצעת חוק זכויות התורמים למדינה

הצעת החוק מבקשת להתמודד עם עיקרון השוויון האבסולוטי המעניק זכויות גם למי "שנמנעים במכוון מליטול חלק במאבק זה ומגלים חוסר נאמנות למדינה וחוסר

מערך שיעור

מחויבות להגן על עצם קיומה". לפיכך, החוק מבקש להעניק העדפה למי שתורם למדינה באמצעות שירות צבאי או אזרחי.

לו הייתם חברי כנסת האם הייתם תומכים בהצעת החוק הזו? מתנגדים לה? מדוע?

4. במה חייבת ובמה זכאית קבוצת מיעוט, או אדם השייך לקבוצה זו, במדינת הלאום? היכרות עם המושג גר תושב:

גר תושב הוא מונח המצוין לא אחת בפסוקי התורה, כמי שיש לדאוג לרווחתו ולהגן עליו. תנאים נחלקו באשר לזהותו של גר התושב:

"איזהו גר תושב? כל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא לעבוד עבודת כוכבים, דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים: כל שקיבל עליו שבע מצות שקבלו עליהם בני נח; אחרים אומרים: אלו לא באו לכלל גר תושב, אלא איזהו גר תושב? זה גר אוכל נבילות שקבל עליו לקיים כל מצות האמורות בתורה חוץ מאיסור נבילות..." (מסכת עבודה זרה ס"ד ע"ב).

שאלות לתלמידים:

מה הן החובות המוטלות על גר התושב? נסו לאפיין אותן.
מה ניתן לגזור מחובות אלו, אודותיהן דנים התנאים, ביחס לחובות המיעוט הערבי במדינת ישראל?

5. המונח 'גר תושב' שימש את פוסקי דור הקמת המדינה שעה שהם דנו במעמד המיעוט הלאומי במדינה. דוגמה לכך הם דבריו של הרב הרצוג, רבה הראשי של ארץ ישראל:
הלא יסוד המדינה מעצמו הוא מעין שותפות.

הרי זה כאילו ע"י תיווך ידוע באו גויים, נניח אפילו עובדי אלילים, לידי הסכמה לתת לנו להקים ממשלה משותפת באופן שתהיה לנו עליונות ידועה וששם המדינה יקרא על שמנו.... בעצם זוהי שותפות של עם ישראל ועם נוכרי בתנאים כאלה, המבטיחה לשותף הראשון מידה ידועה של עליונות" (הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג - נוכרים במדינה יהודית, ירושלים 2008 עמוד 68).

מערך שיעור

שאלות לתלמידים:

- הרב הרצוג מתייחס לשני סוגי התייחסויות של שותפות, האחת עם 'אומות העולם' שהכירו במדינת ישראל, השנייה עם הנוכחים החיים בארץ. מה ההבדל בין שותפויות אלו?
- ישנם סוגים רבים של שותפויות, למשל שותפות בין שווים, שותפות למעון קידום מטרה מסוימת, שותפות בין בעלי אינטרס...חשבו על שותפויות שונות שאתם מכירים ונסו לאפיין בעזרתן את סוג השותפות שיש בין הרוב היהודי והמיעוט הערבי במדינת ישראל.

6. סיכום השיעור:

חזרה לציטוט אתו פתחנו את השיעור.
לבקש מהתלמידים לכתוב הבנה אחת שיש להן ביחס לציטוט הזה בעקבות השיעור.